

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta – katedra trestního práva

**Posudek vedoucího
na diplomovou práci Marka Bartoše**

"Hlavní líčení"

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomovou práci studenta 5. ročníku Právnické fakulty UK v Praze Marka Bartoše, která je věnována problematice hlavního líčení, považuji vzhledem v návaznosti na připravovaný nový trestní řád i judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu za velmi aktuální.

2. Rozsah práce a datum odevzdání práce

Práce byla zpracována v odpovídajícím rozsahu pro diplomovou práci, neboť její vlastní text čítá 72 stran. Dalších 10 stran představuje seznam použitých zdrojů, jakož i abstrakt v českém a anglickém jazyce a klíčová slova.

Práce byla odevzdána dne 28. 8. 2023.

Oponentem byl ustanoven JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

3. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu navazuje na jeho aktuálnost a vyplývá zejména ze skutečnosti, že jde o rozsáhlé téma, když hlavní líčení je nejdůležitějším stadiem trestního řízení, ve kterém se nejvíce uplatňují základní zásady trestního řízení. S ohledem na tyto skutečnosti je třeba se po stránce teoretické i praktické seznámit s poměrně velkým rozsahem literatury i judikatury.

Cílem práce bylo zejména poukázat na problematické instituty a témata, která jsou v současné době rozebírána odbornou veřejností a mimo jiné také uvést návrhy, které by se měly v chystané rekonstrukci trestního řádu objevit.

Hlavní metodou zpracování práce je analýza právní úpravy (metoda deskriptivně-analytická) ve světle trestněprávní literatury a judikatury zejména Nejvyššího soudu a Ústavního soudu v návaznosti na právní úpravu hlavního líčení v trestním řádu. V práci poněkud postrádám ucelenou komparativní kapitolu, zvláště když autor podle svého záměru zamýšlel uvést „některé návrhy de lege ferenda, inspirované ... (mimo jiné i) zahraniční právní úpravou (viz str. 1 práce); tento cíl v důsledku toho nebyl v práci dostatečně naplněn (uvádí-li

diplomant zahraniční úpravu, např. str. 9 až 10, čerpá ji z českého literárního zdroje). V práci tedy v podstatě nebyla využita komparativní metoda.

Při tomto přístupu diplomant přesto prokázal dobré teoretické znalosti, které se projevily při zpracování např. kapitoly o obecných zásadách vztahujících se k hlavnímu líčení, kde podal dostačující přehled teoretických názorů na jejich zařazení a využití v připravovaném trestním řádu (viz str. 3 až 4 práce).

4. Formální a systematické členění práce

Po stručném úvodu se diplomant zabývá základními zásadami trestního řízení a jejich uplatněním v hlavním líčení, dále přípravě hlavního líčení, zahájení hlavního líčení, dokazování, které tvoří jádro hlavního líčení a závěru hlavního líčení, a to včetně rozhodnutí soudu.

Zvolená systematika je obvyklá těmto druhům diplomových prací, které se zabývají stadii trestního řízení, byť mohla být doplněna, jak již bylo zmíněno, komparativní kapitolou, která by jistě vytvořila fundovanější podklady pro návrhy *de lege ferenda*.

5. Vyjádření k práci a hodnocení způsobu zpracování tématu

V souladu se zadáním tvoří východisko práce zejména kapitola věnovaná vymezení základních zásad trestního řízení, kde se autor např. v souvislosti se zásadou veřejnosti náležitě zabývá otázkou, zda by měla být u hlavního líčení přítomna media (srov. str. 22 až 23 práce). Těžištěm práce je v souladu se záměrem autora podkapitola věnovaná dohodě o vině a trestu, kde se autor zajímavým způsobem věnuje specifické povaze tohoto institutu, v důsledku níž se odchyluje od některých jinak obecně uznávaných zásad trestního řízení, a dovozuje, jaké to má důsledky z hlediska jeho používání, a zejména kapitoly pojednávající o přípravě hlavního líčení, zahájení hlavního líčení, dokazování v hlavním líčení a závěru hlavního líčení. V těchto kapitolách autor vychází z dostupné literatury a také, byť spíše v menším rozsahu, z judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. V dostatečném rozsahu řeší některé aktuální otázky spojené s přípravou a průběhem hlavního líčení, jako např. otázky nutné obhajoby a související přítomnost obhájce (obhájců) u hlavního líčení, jakož i účasti dalších osob, a zabývá se i relativně novými ustanoveními upravujícími možnost obžalovaného uzavřít dohodu o vině a trestu či učinit prohlášení viny. Podrobněji pojednává o přisedících v řízení, účasti obžalovaného v hlavním líčení, dokazování v hlavním líčení, přičemž reflektuje i úpravy předpokládané připravovaným novým trestním řádem (např. str. 55 až 56). V těchto částech práce uplatňuje i vlastní názory na řešení této problematiky, což je třeba ocenit. Na druhé straně v pojednání o znaleckém posudku nepoužívá současnou terminologii, zřejmě v důsledku nezaregistrování příslušné novely trestního řádu (např. str. 59 až 62 – znalec, vědecký ústav oproti správné: znalec znalecká kancelář, znalecký ústav). Určitě také není pravdou, že trestní řád „nezná“ pojem „listina“ (viz str. 62); autor měl zřejmě na mysli, že pojem listiny trestní řád nedefinuje. V rozporu s § 127 odst. 4 TrŘ je také na str. 69 uvedeno pořadí hlasujících přisedících. Tyto nepřesnosti snižují jinak dobrou kvalitu práce. V závěru autor stručně shrnul výsledky své diplomové práce, přičemž zejména zdůraznil, že „nový trestní řád je nezbytný“, když je třeba posílit kontradiktornost trestního řízení a „bez povšimnutí nesmí také zůstat narůstající počet práv poškozeného“.

Návrhy *de lege ferenda* diplomant v práci uvádí „roztroušeně“ v jednotlivých kapitolách, přičemž zpravidla je přebírá z literatury (srov. např. str. 9 až 10, 23, 27, 30, 42, 47, 52, 54 atd.), což je sice v pracích tohoto typu obvyklé, byť by to mělo být s větší přesností (např.

na str. 9 uvádí, že u méně závažných trestných činů by měl mít poškozený právo souhlas podle § 163 odst. 1 TrŘ „odepřít, a to nehledě na příbuzenský vztah“, přičemž však přehlíží, že v citovaném návrhu *de lege ferenda* z literatury se v tomto smyslu hovořilo o „návrhových deliktech“ nebo o „soukromo-žalobních deliktech“,¹ což jsou však instituty zcela jiné, o kterých se autor zmiňuje jen zcela okrajově – viz str. 10 práce). Navíc mi často chybí kritická reflexe návrhů z literatury, např. z hlediska dostupných zdrojů a zejména judikatury Ústavního soudu či Evropského soudu pro lidská práva – dále jen „ESLP“ [srov. např. str. 9, kde navrhuje, aby poškozený měl možnost do trestního řízení zasáhnout podáním odvolání proti výroku o vině a trestu nebo podáním odporu proti trestnímu příkazu, aniž by autor přihlédl k obsáhlé diskuzi na toto téma v rekodifikační komisi k novému trestnímu řádu, která se projevila i ve výstupních materiálech Ministerstva spravedlnosti, a zejména rozhodnutí Ústavního soudu (např. sp. zn. II. ÚS 361/96, I. ÚS 84/99), která zdůrazňují, že „ústavně zaručené subjektivní právo fyzické nebo právnické osoby na to, aby jiná osoba byla trestně stíhána, neexistuje“, Ústavní soud totiž vychází, byť reflektuje právo na účinné vyšetřování, z přesvědčení, že vymezení trestného činu, stíhání pachatele a jeho potrestání je zejména věcí vztahu mezi státem a pachatelem trestného činu (srov. např. usnesení ze dne 9. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 1417/18; usnesení ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 192/19; usnesení ze dne 8. 4. 1999, sp. zn. I. ÚS 84/99; nálezy ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. II. ÚS 1376/18,² bod 30, nálezy ze dne 26. 4. 2022, sp. zn. IV. ÚS 1993/21), a dále judikaturu ESLP k (ne)účinnému vyšetřování – např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 27. 9. 1995 ve věci *McCann a další proti Spojenému království*, stížnost č. 18984/91, bod 161; *Furdik proti Slovensku* (rozhodnutí ze dne 2. 12. 2008, stížnost č. 42994/05; *Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku* ze dne 25. 6. 2019, stížnost č. 41720/13; *Tunikova a další proti Rusku*, stížnost č. 55974/16 a 3 další, bod 114 a mnoho dalších]. Některé návrhy nejsou také dostatečně promyšleny z hlediska návaznosti na další ustanovení trestního řádu (např. návrh, aby předseda senátu mohl „nejdříve týden po doručení opisu obžaloby obviněnému vypravit předvolání k hlavnímu líčení“ – str. 33 práce, kdy není zvažován vztah k § 181 odst. 3 TrŘ, podle kterého je předseda senátu povinen v řízení před okresním soudem zásadně „ve lhůtě tří týdnů od podání obžaloby nařídit ve věci hlavní líčení, ...“; k tomu je třeba uvést, že „přemíra lhůt často nevede v praxi k potřebnému výsledku“).

Z hlediska tzv. plagiátorství práce nevykazuje na základě „programového“ hodnocení vyšší míru shody s pracemi tohoto druhu (Systém Theses.cz: počet podobných dokumentů – 128; nejvyšší dosažená míra podobnosti – 6%).

K celkovému hodnocení práce, je třeba zdůraznit, že ve všech jejích částech autor pracoval samostatně a s dostatečnou hloubkou poznání, přesto však je práce do značné míry popisná, vychází především z dostupné literatury a judikatury, a pokud uplatňuje vlastní názory na určité problémy, převážně čerpá z názorů v literatuře, z nichž k některému se přiklonil.

Práce má logickou stavbu, když diplomant postupuje při svém výkladu od obecného k zvláštnímu, což přispívá přehlednosti a čtenářské vstřícnosti práce. Dobrá je také práce s literaturou a judikaturou, jejíž přehled je v připojeném seznamu použité literatury a pramenů. Práce je psána srozumitelně a na potřebné jazykové úrovni. Celkově dobrá je úprava práce a její přehledné členění. Práce s ohledem na své zaměření a svou povahu neobsahuje grafy či tabulky

Autor v žádném směru nevyužil zahraniční literaturu, když do své práce nezařadil žádnou komparativní kapitolu, což lze považovat za její nedostatek (viz shora); v seznamu

¹ Viz JELÍNEK, Jiří. Současná trestní politika – co je nejdůležitější? In: JELÍNEK, Jiří, GŘIVNA, Tomáš a kol. Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012, s. 14-17 a dokumenty Ministerstva spravedlnosti k připravované rekodifikaci nového trestního, kde otázka návrhových deliktů i soukromo-žalobních deliktů byla předmětem rozsáhlých diskusí.

² Srov. č. 207/2019, ve svazku 97 Sb. nález a usn. Ústavního soudu, s. 222 (N 207/97 SbNU 222).

použité literatury neuvádí ani žádné zahraniční zdroje (s výjimkou jednoho ze Slovenské republiky). S ohledem na to nebylo možno posoudit, zda je schopen pracovat se zahraniční cizojazyčnou literaturou. I přes tyto dílčí nedostatky posuzované práce, předložená diplomová práce vykazuje potřebnou úroveň, a to i ve srovnání s obvyklými diplomovými pracemi na obdobné téma.

Celkově lze hodnotit diplomovou práci Marka Bartoše jako dobrou.

Z uvedeného zhodnocení pak vyplývají otázky pro obhajobu diplomové práce:

1. Můžete uvést, jaké jsou hlavní argumenty na podporu návrhu *de lege ferenda* směřujícího k uzákonění možnosti poškozeného podat odpor proti trestnímu příkazu a odvolání proti výrokům o vině a o trestu v rozsudku soudu, a co naopak svědčí proti tomuto návrhu zákonné úpravy.

2. Jak se srovnává možnost poškozeného do trestního řízení zasáhnout podáním odvolání proti výroku o vině a trestu nebo podáním odporu proti trestnímu příkazu, se shora uvedenou judikaturou Ústavního soudu a ESLP?

Práce v zásadě naplnila vytčený cíl diplomové práce, neboť podala odborný rozbor hlavního líčení. Podaný výklad svědčí o tom, že se autor dostatečně seznámil s touto problematikou.

Předložená diplomová práce Marka Bartoše vyhovuje požadavkům kladeným na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě. Navrhovaná známka – 2.

V Praze dne 10. září 2023

Vedoucí diplomové práce:
Prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.